

Prečo už nebránime svoju vieru?

Roman Cardal

20. januára 2022 ✝ Cirkev

Zdroj: wikimedia commons

Apológia, čiže obhajoba kresťanskej, a teda katolíckej viery, bola kedysi pevnou súčasťou ohlasovania Dobrej zvesti. V pokoncilovej Cirkvi **sa už o apologetike takmer nehovorí**, pretože sa začala považovať za priveľmi nátlakový prostriedok evanjelizácie. V atmosfére všadeprítomného relativizmu sa obrana viery musí nevyhnutne **javiť ako neprijateľné presvedčanie o pravdivosti určitého názoru** a zároveň s tým súvisiace odsúdenie názorov odlišných. To koliduje s požiadavkou tolerancie, ku ktorej sú kresťania nabádaní ako ku cnosti nevyhnutnej pre autentický život z viery.

Rezignácia na apologetický postoj by sa dala odôvodniť zmenou stratégie šírenia viery. Z vlastnej skúsenosti vieme, že nemáme veľké pochopenie pre človeka, ktorý trvá na správnosti svojho postoja a odmieta pripustiť, že aj názory iných ľudí môžu mať nejakú hodnotu. Keď túto skúsenosť prenesieme do oblasti kresťanskej viery, vedie nás to k zaujatiu pokorného postoja, v ktorom zostávame otvorení voči tomu, čomu veria ľudia, ktorí nezdieľajú kresťanské krédo. Len tak môžeme dúfať, že sa od nás neveriaci alebo iní veriaci pohoršene neodvrátia a že aj oni budú ochotní počúvať, čo im povieme o našej viere.

Takéto vysvetlenie opustenia apológie je však trochu **povrchné**, hoci má oporu v ľudskej psychológii. Ak by to stačilo, znamenalo by to, že v pokoncilovom období došlo iba k **zmene vonkajšieho spôsobu šírenia viery**, ktorá tým však sama nebola nijako ovplyvnená. Pozornejší pohľad však odhaľuje čosi iné. **Ochabnutie apologetického prístupu signalizuje zmenu na úrovni samotnej kresťanskej viery**. Prejavuje sa v ňom kapitulácia pred masívnou inváziou relativizmu do myslenia súčasného západného človeka.

Kým tradičné ponímanie poukazuje na to, že kresťanská viera je určitým druhom poznania spojeného s istotou, **nová koncepcia z nej urobila iba domnienku**, ku ktorej sa človek prikláňa, často z čisto subjektívnych a ťažko komunikovateľných dôvodov. Na rozdiel od spoľahlivého poznania sa domnienky vyznačujú vysokým stupňom neistoty. V tejto novej vízii viera v Kristovo poslanstvo znamená presvedčenie o jeho pravdivosti a zároveň pripustenie, že by nemusela byť pravdivá.

Švajčiarsky teológ Hans Küng z toho vyvodzuje, že rôzne náboženské viery, medzi ktoré patrí aj kresťanská, si môžu nárokovať rovnaký stupeň istoty a neistoty. Pre príslušníkov rôznych náboženstiev je typické, že iba

veria, a viera je taký stav mysle, v ktorom sa človek nedokáže zbaviť vedomia jej možnej omylnosti. Je to čosi ako ako „pol na pol“ – na 50 % veríme tomu, čomu veríme (napríklad, že Kristus je Boh), na 50 % musíme pripustiť, že možno nie je Boh, a teda že aj iné viery majú svoje opodstatnenie. Skrátka, či sme kresťania, židia, moslimovia alebo teozofi, všetci iba veríme, nikto z nás nemá absolútnu istotu, a preto si nemáme vzájomne čo vyčítať. Za týchto okolností je snaha presvedčiť druhých o pravdivosti môjho náboženstva absurdná, pretože ak to robím, podvodne zamlčiam tých 50 % neistoty, do ktorých je moja viera ponorená.

Napriek celkovému odklonu od apologetického prístupu sa s ním u kresťanov niekedy stretávame vtedy, keď sú nútení **brániť sa pred útokom zo strany ateistov**, ktorí svoju nevieru zdôvodňujú odkazom na modernú vedu. V takýchto stretoch sa ateista stavia do role zástupcu autentickkej ľudskej racionality a odsudzuje tmársku iracionalitu veriacich. Vtedy sa niektorí kresťania utiekajú k vyššie opísanému ponímaniu viery a namietajú, že **aj ateizmus spočíva iba na viere**, pretože neexistuje nijaká moderná veda (matematika, fyzika, astronómia, biológia atď.), ktorá by dokazovala neexistenciu Boha. Okrem toho bolo už jasne preukázané, že žiadna exaktná veda nedokazuje axiómy, z ktorých vychádza. Základy všetkých vied teda nie sú zabezpečené dôkazmi a sú prijímané iba na základe voľby, čiže slobodným aktom.

Keď teda aj moderná veda vychádza z viery, je nezmyselné sa na ňu odvolávať a vyvodzovať z nej dôvody pre verifikáciu ateistického stanoviska. Spomínaná argumentačná hra nakoniec vedie do patovej situácie, v ktorej nikto, dokonca ani ateista, nemôže obhajovať svoju vieru na úkor odlišných vier. Všetky viery tak existujú vedľa seba a každá z nich má rovnaké právo na uznanie.

Za týchto okolností sa mnohí kresťania môžu cítiť spokojní, pretože ich viera je chránená pred neoprávnenými útokmi zo strany iných vier. Nemusia vynakladať zbytočnú energiu na šírenie svojho kréda a prípadnú agresiu zo strany iných veriacich môžu ľahko odvrátiť zdôraznením neopodstatnenosti takéhoto počínania. Celá vec je však trochu zložitejšia a spomínaná **spokojnosť je falošná**.

Možno to dokázať úvahami nad štruktúrou kresťanskej viery a jej porovnaním s tým, čomu veria nekresťania (vrátane ateistov). Kresťania vyznávajú, že ich viera nie je iba produktom ľudskej mysle, ale považujú ju za milosť, tzn. **nezaslúžený dar od Stvoriteľa**. Tento dar sa ponúka človeku, ktorý je bytosťou obdarenou rozumom. Ak má byť ponúknutá milosť prijatá, musí ju človek chápať ako čosi, čo je hodné prijatia. A toto hodnotenie prebieha na úrovni prirodzenej ľudskej racionality. Inými slovami, človek musí dospieť k rozumnému názoru, že obsah viery, s ktorou sa stretáva, nie je absurdný (iracionálny). Ako môže dôjsť k takému záveru?

Katolícka tradícia hovorí o tzv. prirodzených predpokladoch viery (*praeambula fidei*). To znamená, že človek sa môže prirodzenou racionálnou cestou presvedčiť o existencii osobného Boha Stvoriteľa, o svojej slobode, o existencii prirodzeného morálneho zákona, o vlastnej nesmrteľnosti atď. Ak je na základe spoľahlivých racionálnych dôkazov presvedčený o týchto pravdách, poslanstvo o Božom príchode na tento svet sa mu začne javiť v úplne inom svetle ako človeku, ktorý vo svojom myslení týmito pravdami nedisponuje. Zrazu si začne uvedomovať, že evanjelium nielenže neučí nič absurdné, ale že jeho poslanstvo zvláštnym spôsobom **„zapadá“ do koncepcie sveta a človeka**, ktorú si osvojil počas svojho predchádzajúceho filozofického štúdia.

Jeho viera, samozrejme, nie je priamym pohľadom na pravdu o Božom vtelení a vykúpení, ale je nepriamo potvrdzovaná prirodzeným kontextom, v rámci ktorého sa uplatňuje. K tomu všetkému sa v priebehu rokov pridávajú **osobné skúsenosti získané v živote podľa požiadaviek evanjelia**, ktoré vedú veriaceho stále hlbšie do skrytých tajomstiev Božej a ľudskej skutočnosti.

Z toho vyplýva **dôležitosť prirodzenej ľudskej racionality**, vďaka ktorej môžeme získať istotu o existenčne dôležitých pravdách. Je zrejmé, že správne chápaná kresťanská viera nie je iba domnienkou, s ktorou by mohli rovnocenne súťažiť iné vierovyznania. Ak chýba prirodzený racionálny základ viery, **táto sa mení na osobnú preferenciu**, pre ktorú nemožno uviesť iné ako čisto subjektívne dôvody. To platí nielen pre náboženské presvedčenie, ale aj pre presvedčenie ateistov. Títo sa často radi schovávajú za „vedu“, ale tá im **nemôže dať žiadnu istotu o neexistencii Boha**, ani o nezáväznosti morálneho zákona, osobnej slobode a konečnej smrteľnosti človeka. Ich **viera visí vo „vzduchoprázdne“** a nemôže sa o nič oprieť, iba o subjektívne motívy jednotlivých ateistov. Povaha katolíckej viery je teda výrazne odlišná od toho, ako sa často prezentuje. Jej aliancia s rozumom ju predurčuje na to, aby bola šírená cestou presvedčania druhých. Vzdanie sa jej obrany je zradou na nej samej.

K tomu všetkému pristupuje ešte jeden problém. Klasická apologetika nie je iba racionálnou obhajobou katolíckej viery, ale platí aj opak. **Katolícka viera nezostáva ľahostajná k právam rozumu a stavia sa na ich obhajobu**. Situácia, v ktorej sa dnes nachádzame, to dobre ilustruje. Západná sekulárna sféra sa prepadla do relativizmu a sekularizovaná viera mnohých kresťanov sa dostala do vleku tejto rozkladnej ideológie. Veriaci, ktorí sa neprispôbili tomuto sekulárnemu „vývoju“, nielenže chránia svoj Bohom zjavený poklad, ale **bránia aj oprávnené nároky rozumu**, ktoré sú veľkým trňom v oku súčasným veriacim i neveriacim liberálom.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/preco-uz-nebranime-svoju-vieru/>